

Toshboyeva Laylo Jurayevna,

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, Ingliz tili
integrallashgan kursi 1-kafedrası o'qituvchisi

TURIZM TA'LIMIDA ICLHE YONDASHUVI VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR INTEGRATSIYASI ASOSIDA TERMINOLOGIK KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHNING METODIK IMKONIYATLARI

UO'K 37:004.9

[HTTPS://DOI.ORG/10.34920/SO/VOL_2026_ISSUE_4_7](https://doi.org/10.34920/so/vol_2026_issue_4_7)

TOSHBOYEVA L.J. TURIZM TA'LIMIDA ICLHE YONDASHUVI VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR INTEGRATSIYASI ASOSIDA TERMINOLOGIK KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHNING METODIK IMKONIYATLARI

Mazkur maqolada turizm ta'limi jarayonida ICLHE — oliy ta'limda mazmun va tilni integratsiyalab o'qitish yondashuvi hamda raqamli texnologiyalar integratsiyasi asosida talabalarda terminologik kompetensiyani shakllantirishning metodik imkoniyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Globallashuv, xalqaro turizm bozorining kengayishi, xizmat ko'rsatish sohasida ingliz tilining kommunikativ vosita sifatidagi mavqei va raqamli transformatsiya sharoitida turizm yo'nalishi talabalaridan nafaqat umumiy ingliz tilini, balki kasbiy faoliyatga xos terminologik birliklarni kontekstual, kommunikativ va funksional darajada egallash talab etiladi. Maqolada ICLHE yondashuvining mazmun-mohiyati, uning ESP ta'limi bilan uzviy bog'liqligi, turizm terminologiyasini o'qitishda raqamli texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari, terminologik kompetensiyaning tarkibiy komponentlari hamda mazmun va til integratsiyasiga asoslangan metodik model yoritiladi. Shuningdek, raqamli platformalar, multimedia resurslari, elektron lug'atlar, interaktiv testlar, gamifikatsiya elementlari, case study va scenario-based topshiriqlar orqali turizm terminlarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish yo'llari tahlil qilinadi. Tadqiqotda ICLHE yondashuvi va raqamli texnologiyalar integratsiyasi turizm talabalari kasbiy-kommunikativ tayyorgarligini takomillashtirishda muhim lingvodidaktik mexanizm sifatida asoslanadi.

Tayanch so'z va tushunchalar: ICLHE, turizm ta'limi, terminologik kompetensiya, raqamli texnologiyalar, ESP, kasbiy ingliz tili, lingvodidaktika, integratsiyalashgan ta'lim, sohaviy terminlar, raqamli platforma.

ТОШБОЕВА Л.Ж. МЕТОДИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ТУРИСТИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАЦИИ ПОДХОДА ICLHE И ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В данной статье проводится научно-теоретический анализ методических возможностей формирования терминологической компетенции студентов туристического направления на основе интеграции подхода ICLHE — интеграции содержания и языка в высшем образовании — и цифровых технологий. В условиях глобализации, расширения международного туристического рынка, усиления роли английского языка как средства профессиональной коммуникации и цифровой трансформации сферы услуг от студентов туристического направления тре-

буется не только владение общим английским языком, но и усвоение профессионально ориентированных терминологических единиц на контекстуальном, коммуникативном и функциональном уровнях. В статье раскрываются сущность подхода ICLHE, его взаимосвязь с ESP-обучением, дидактические возможности цифровых технологий при обучении туристической терминологии, структурные компоненты терминологической компетенции, а также методическая модель, основанная на интеграции содержания и языка. Особое внимание уделяется использованию цифровых платформ, мультимедийных ресурсов, электронных словарей, интерактивных тестов, элементов геймификации, case study и scenario-based заданий в повышении эффективности усвоения туристических терминов. В исследовании обосновывается, что интеграция подхода ICLHE и цифровых технологий выступает важным лингводидактическим механизмом совершенствования профессионально-коммуникативной подготовки студентов туристического направления.

Ключевые слова и понятия: ICLHE, туристическое образование, терминологическая компетенция, цифровые технологии, ESP, профессиональный английский язык, лингводидактика, интегрированное обучение, отраслевые термины, цифровая платформа.

TOSHBOYEVA L.J. METHODOLOGICAL OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING TERMINOLOGICAL COMPETENCE IN TOURISM EDUCATION BASED ON THE INTEGRATION OF THE ICLHE APPROACH AND DIGITAL TECHNOLOGIES

This article provides a scientific and theoretical analysis of the methodological opportunities for developing terminological competence among tourism students through the integration of the ICLHE approach — Integrating Content and Language in Higher Education — and digital technologies. In the context of globalization, the expansion of the international tourism market, the increasing role of English as a means of professional communication, and the digital transformation of the service sector, tourism students are required not only to master general English but also to acquire professionally oriented terminological units at contextual, communicative, and functional levels. The article discusses the essence of the ICLHE approach, its relationship with ESP instruction, the didactic potential of digital technologies in teaching tourism terminology, the structural components of terminological competence, and a methodological model based on the integration of content and language. Particular attention is paid to the use of digital platforms, multimedia resources, electronic glossaries, interactive tests, gamification elements, case studies, and scenario-based tasks to improve the effectiveness of tourism terminology acquisition. The study substantiates that the integration of the ICLHE approach and digital technologies serves as an important linguodidactic mechanism for improving the professional communicative training of tourism students.

Keywords and concepts: ICLHE, tourism education, terminological competence, digital technologies, ESP, professional English, linguodidactics, integrated learning, field-specific terms, digital platform.

Kirish. XXI asr oliy ta'limi sharoitida kasbiy tayyorgarlik jarayoni faqat nazariy bilimlarni egallash bilan chegaralanmay, balki talabning xalqaro mehnat bozori talablariga mos kommunikativ, raqamli, kasbiy va lingvistik kompetensiyalarini kompleks shakllantirishni taqozo etmoqda¹. Ayniqsa, turizm sohasi mazmunan xalqaro muloqot, xizmat ko'rsatish madaniyati, madaniyatlararo kommunikatsiya, marketing,

mehmonxona xo'jaligi, transport, gidlik faoliyati, sog'lomlashtirish turizmi, ekoturizm va raqamli xizmatlar bilan bevosita bog'liq bo'lganligi sababli ushbu yo'nalishda tahsil olayotgan talabalar uchun ingliz tilidagi sohaviy terminlarni puxta o'zlashtirish alohida ahamiyat kasb etadi.

Turizm ta'limida ingliz tilini o'qitishning asosiy vazifalaridan biri talabalarni nafaqat umumiy muloqotga, balki kasbiy faoliyatda zarur bo'ladigan maxsus terminologik birliklarni to'g'ri tushunish, izohlash, tarjima qilish, og'zaki va yozma nutqda qo'llash hamda real xizmat

¹ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

ko'rsatish vaziyatlarida ulardan samarali foydalanishga tayyorlashdan iboratdir¹. Shu nuqtai nazardan, turizm terminologiyasini o'qitish oddiy lug'at yodlash, tarjima qilish yoki reproduktiv testlar bilan cheklanmasligi kerak. Aksincha, terminlar kasbiy mazmun, kommunikativ vaziyat, madaniyatlararo kontekst va raqamli o'quv muhiti bilan uzviy bog'langan holda o'rgatilishi zarur.

Bugungi kunda oliy ta'limda mazmun va tilni integratsiyalab o'qitishga yo'naltirilgan yondashuvlar, xususan, ICLHE — **Integrating Content and Language in Higher Education** yondashuvi keng ilmiy-metodik ahamiyat kasb etmoqda. ICLHE yondashuvi kasbiy fan mazmuni va chet tilini alohida-alohida emas, balki o'zaro uyg'unlikda o'qitishga asoslanadi². Mazkur yondashuvda til kasbiy bilimlarni egallash, ularni tahlil qilish, ifodalash, taqdim etish va amaliy kommunikativ vaziyatlarda qo'llash vositasi sifatida qaraladi³. Shu sababli ICLHE yondashuvi ayniqsa turizm, iqtisodiyot, tibbiyot, texnika, huquqshunoslik kabi nofilologik ta'lim yo'nalishlarida kasbiy ingliz tilini o'qitish jarayoniga samarali tatbiq etilishi mumkin.

Turizm ta'limida ICLHE yondashuvining ahamiyati shundaki, u talabalarga ingliz tilini abstrakt grammatik tizim sifatida emas, balki turizm mazmunini anglash, kasbiy terminlarni tushunish, xizmat ko'rsatish jarayonida muloqot qilish, turistik mahsulotni taqdim etish, mijozga maslahat berish va madaniy obyektlarni izohlash vositasi sifatida o'rganish imkonini beradi. Masalan, "heritage site", "guided tour", "health tourism", "tour package", "destination management", "hospitality service", "cultural authenticity" kabi terminlar oddiy tarjima qilinadigan birliklar emas; ular turizm faoliyatining muayyan mazmuniy, kommunikativ va funksional maydonini ifodalaydi⁴.

Shu bilan birga, zamonaviy raqamli texnologiyalar turizm terminologiyasini o'qitish jarayonida

yangi didaktik imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Raqamli platformalar, elektron lug'atlar, multimedia resurslari, virtual ekskursiyalar, mobil ilovalar, test tizimlari, gamifikatsiya elementlari, sun'iy intellektga asoslangan vositalar va onlayn kollaborativ muhitlar talabalarning terminlarni mustaqil, interaktiv, vizual va kontekstual tarzda o'zlashtirishiga xizmat qiladi⁵. Raqamli texnologiyalar terminlarni faqat eslab qolish emas, balki ularni amaliy vaziyatda ishlatish, tahlil qilish, taqqoslash, tasniflash va ijodiy qo'llash imkoniyatini kengaytiradi.

Mazkur maqolaning **maqsadi** turizm ta'limida ICLHE yondashuvi va raqamli texnologiyalar integratsiyasi asosida talabalarning terminologik kompetensiyasini shakllantirishning nazariy, metodik va didaktik imkoniyatlarini asoslashdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi **vazifalar** belgilandi:

1. ICLHE yondashuvining mazmuni va turizm ta'limidagi metodik ahamiyatini yoritish;
2. Terminologik kompetensiya tushunchasining tarkibiy komponentlarini aniqlash;
3. Turizm terminologiyasini o'qitishda raqamli texnologiyalarning didaktik imkoniyatlarini tahlil qilish;
4. ICLHE va raqamli texnologiyalar integratsiyasiga asoslangan metodik modelni tavsiflash;
5. Turizm terminlarini o'qitishda interaktiv, kontekstual va raqamli topshiriqlarning samaradorligini asoslash.

Maqolada nazariy tahlil, taqqoslash, umumlashtirish, lingvodidaktik tahlil, metodik modellashtirish va pedagogik interpretatsiya usullaridan foydalanildi.

Asosiy qism.

ICLHE yondashuvining nazariy-metodik mohiyati. ICLHE yondashuvi oliy ta'lim sharoitida kasbiy mazmun va tilni integratsiyalab o'qitishga yo'naltirilgan zamonaviy lingvodidaktik konsepsiyalardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv mazmunan CLIL — Content and Language Integrated Learning konsepsiyasiga yaqin bo'lsa-da, aynan oliy ta'lim muhitida kasbiy fanlar, akademik diskurs, professional kommunikatsiya va maxsus terminologiya bilan ishlashga yo'naltirilgani

¹ Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-centred Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

² Wilkinson R. Integrating Content and Language: Meeting the Challenge of a Multilingual Higher Education. Maastricht: Universitaire Pers Maastricht, 2007.

³ Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

⁴ World Tourism Organization. International Recommendations for Tourism Statistics. Madrid: UNWTO, 2008; Richards G. Cultural Tourism in Europe. Wallingford: CAB International, 1996.

⁵ Beatty K. Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning. London: Routledge, 2010; Dudeney G., Hockly N. How to Teach English with Technology. Harlow: Pearson Education, 2007.

bilan ajralib turadi¹. ICLHE yondashuvining asosiy g'oyasi shundan iboratki, talaba chet tilini faqat grammatik qoidalar yoki umumiy leksika majmui sifatida emas, balki o'z kasbiy sohasi mazmunini anglash va ifodalash vositasi sifatida egallaydi. Bunda til o'rganish va kasbiy bilimlarni o'zlashtirish jarayonlari bir-birini to'ldiradi. Mazmun til orqali ochiladi, til esa mazmun orqali funksional ahamiyat kasb etadi². Turizm ta'limida bu yondashuv ayniqsa muhimdir. Chunki turizm yo'nalishi talabalarining kelajakdagi kasbiy faoliyati doimiy ravishda muloqot, izohlash, tavsiya berish, xizmat ko'rsatish, madaniy axborotni yetkazish, reklama qilish va mijoz bilan ishlash jarayonlari bilan bog'liq. Demak, ular ingliz tilidagi terminlarni nafaqat bilishi, balki ularni real kasbiy vaziyatlarda qo'llashi lozim. ICLHE yondashuvi turizm terminologiyasini o'qitishda quyidagi metodik imkoniyatlarni yaratadi:

Birinchi, terminlar kasbiy mazmun bilan bog'langan holda o'rgatiladi. Masalan, "accommodation" termini mehmonxona, hostel, guest house, resort, camping site kabi joylashtirish obyektlari bilan bog'liq holda tushuntiriladi.

Ikkinchi, terminlar kommunikativ vaziyatlarda qo'llaniladi. Masalan, "guided tour" termini gid va turist o'rtasidagi dialogda, sayohat dasturini tushuntirishda yoki marshrut tavsifida ishlatiladi.

Uchinchi, talabalar terminlarni faqat tarjima qilmaydi, balki ularni ta'riflaydi, taqqoslaydi, tasniflaydi va kasbiy vaziyatga moslashtiradi.

To'rtinchi, til va mazmun integratsiyasi talabalarining kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi.

Beshinchi, ICLHE yondashuvi o'quv jarayonini faol, interaktiv va talabaga yo'naltirilgan shaklda tashkil etishga imkon beradi.

Shu jihatdan, ICLHE yondashuvi turizm terminologiyasini o'qitish jarayonida nazariy bilim, lingvistik shakl, kasbiy mazmun va kommunikativ qo'llanish o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlaydi³.

¹ Fortanet-Gómez I. CLIL in Higher Education: Towards a Multilingual Language Policy. Bristol: Multilingual Matters, 2013.

² Dafouz E., Smit U. ROAD-MAPPING English Medium Education in the Internationalised University. Cham: Palgrave Macmillan, 2020.

³ Wilkinson R., Walsh M. L. Integrating Content and Language in Higher Education: From Theory to Practice. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2015.

Terminologik kompetensiya tushunchasi va uning tarkibiy komponentlari. Terminologik kompetensiya — bu talabaning muayyan kasbiy sohaga oid terminlarni tushunish, ularning mazmuniy xususiyatlarini farqlash, terminlararo semantik munosabatlarni anglash, ularni og'zaki va yozma nutqda o'rinli qo'llash, kasbiy vaziyatlarda izohlash va kommunikativ maqsadga muvofiq ishlatish qobiliyatidir⁴. Turizm ta'limida terminologik kompetensiya kasbiy-kommunikativ kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'ladi. Chunki turizm sohasida terminologik birliklar nafaqat axborot tashuvchi, balki xizmat ko'rsatish, mijoz bilan muloqot qilish, mahsulotni reklama qilish, marshrutni tushuntirish va madaniy obyektini taqdim etish vositasi sifatida qo'llaniladi⁵. Terminologik kompetensiyaning quyidagi asosiy komponentlarini ajratish mumkin:

1. Kognitiv komponent - talabaning termin mazmunini anglash, uning sohaviy mohiyatini tushunish, terminlar o'rtasidagi mazmuniy farqlarni aniqlash qobiliyatini bildiradi. Masalan, talaba "domestic tourism", "inbound tourism" va "outbound tourism" terminlarining bir-biridan farqini tushunishi kerak.

2. Lingvistik komponent - terminning fonetik, leksik, grammatik va semantik xususiyatlarini bilishni o'z ichiga oladi. Talaba terminning to'g'ri talaffuzi, yozilishi, kollokatsion birikmalari va nutqdagi ishlatilishini egallashi zarur. Masalan, "tourist attraction", "travel agency", "package tour", "tour operator" kabi birliklar shaklan yaqin bo'lsa-da, turli kasbiy mazmunni ifodalaydi.

3. Kommunikativ komponent - terminlarni real muloqot vaziyatlarida qo'llay olishni anglatadi. Turizm yo'nalishi talabasi gid, administrator, resepsionist, sayohat agenti yoki turistik mahsulot menejeri sifatida terminlardan og'zaki va yozma nutqda foydalanishi kerak.

4. Kasbiy-pragmatik komponent - termini kasbiy vazifaga mos ravishda qo'llay olish bilan bog'liq. Masalan, "heritage site" termini ilmiy matnda bir xil, gidlik nutqida esa boshqa kommunikativ uslubda izohlanishi mumkin.

⁴ Nation I. S. P. Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.

⁵ World Tourism Organization. International Recommendations for Tourism Statistics. Madrid: UNWTO, 2008.

5. Madaniyatlararo komponent - turizm terminologiyasining muhim qismi madaniyat, tarixiy meros, urf-odat, diniy obyektlar va milliy qadriyatlar bilan bog'liq. Shuning uchun talaba "cultural heritage", "pilgrimage tourism", "local customs", "cultural authenticity" kabi terminlarning madaniy mazmunini ham anglay olishi kerak.

6. Raqamli komponent - zamonaviy ta'limda terminologik kompetensiya raqamli savodxonlik bilan ham bog'liq. Talaba elektron lug'atlar, terminologik bazalar, onlayn platformalar, interaktiv testlar va multimedia resurslari yordamida terminlarni izlash, tahlil qilish, tasniflash va taqdim etish ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim.

Demak, terminologik kompetensiya birgina lug'at boyligi emas, balki kognitiv, lingvistik, kommunikativ, kasbiy, madaniyatlararo va raqamli komponentlarning kompleks birligidir.

Turizm terminologiyasini o'qitishda raqamli texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari. Raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonining mazmuni, shakli, metodlari va baholash tizimiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, chet tilini kasbiy yo'naltirilgan tarzda o'qitishda raqamli vositalar o'quv materialini vizuallashtirish, individuallashtirish, interaktivlashtirish va natijalarni monitoring qilish imkonini beradi¹. Turizm terminologiyasini o'qitishda raqamli texnologiyalarning quyidagi didaktik imkoniyatlari mavjud:

1. Vizual idrokni kuchaytirish - turizm terminlari ko'pincha real obyekt, xizmat turi, joy, faoliyat yoki jarayon bilan bog'liq bo'ladi. Masalan, "front office", "heritage site", "resort", "full-service restaurant", "tourism infrastructure", "guided tour" kabi terminlarni rasm, video yoki virtual ekskursiya orqali o'rgatish termin mazmunini aniqroq anglashga yordam beradi. Multimedia resurslari va vizual materiallar terminning semantik chegaralarini talaba ongida aniqroq shakllantiradi².

2. Kontekstual o'rganishni ta'minlash - raqamli platformalarda terminlar matn, audio, video, dialog, xarita yoki vaziyatli topshiriqlar bilan birga berilishi mumkin. Bu esa termini kontekstdan ajratmasdan o'rgatishga imkon beradi.

¹ Beatty K. Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning. London: Routledge, 2010; Dudeney G., Hockly N. How to Teach English with Technology. Harlow: Pearson Education, 2007.

² Mishan F., Timmis I. Materials Development for TESOL. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2015.

3. Mustaqil ta'limni rivojlantirish - talabalar elektron lug'at, onlayn test, audio material, video dars va interaktiv mashqlar orqali auditoriyadan tashqarida ham terminlar bilan ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa mustaqil ta'lim samaradorligini oshiradi.

4. Individual yondashuvni amalga oshirish - raqamli tizimlar har bir talabaning natijasini qayd etish, xatolarini aniqlash, takrorlash uchun mos topshiriqlar berish va o'zlashtirish dinamikasini kuzatish imkonini beradi.

5. Interaktiv baholashni tashkil etish - raqamli testlar yordamida matching, gap-filling, drag-and-drop, multiple choice, true/false, image-based test, audio-based test, scenario-based task kabi topshiriqlarni yaratish mumkin. Bu topshiriqlar terminlarni faqat tanib olish emas, balki ularni qo'llash va tahlil qilishga yo'naltiradi³.

6. Gamifikatsiya orqali motivatsiyani oshirish - ball, reyting, badge, bosqich, challenge, progress bar kabi gamifikatsiya elementlari talabaning o'quv jarayonidagi faolligini oshiradi. Ayniqsa, terminologik birliklarni muntazam takrorlash va mustahkamlashda gamifikatsiya samarali vosita bo'la oladi⁴.

7. Kollaborativ o'rganishni rivojlantirish - onlayn platformalar orqali talabalar guruhlarda ishlashi, terminologik glossariy tuzishi, turistik marshrut yaratishi, virtual taqdimot tayyorlashi va o'zaro baholashda ishtirok etishi mumkin.

Shunday qilib, raqamli texnologiyalar turizm terminologiyasini o'qitish jarayonini an'anaviy reproduktiv modeldan interaktiv, kontekstual va kompetensiyaviy modelga olib chiqadi.

ICLHE va raqamli texnologiyalar integratsiyasiga asoslangan metodik model. Turizm terminologiyasini ICLHE yondashuvi va raqamli texnologiyalar asosida o'qitish maqsadli, bosqichma-bosqich va metodik jihatdan asoslangan tizim sifatida tashkil etilishi lozim. Mazkur jarayon quyidagi metodik model asosida amalga oshirilishi mumkin⁵.

³ Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.

⁴ Prensky M. Digital Game-Based Learning. New York: McGraw-Hill, 2001.

⁵ Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014; Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education, 2007.

1-bosqich. Diagnostik bosqich - bu bosqichda talabalarning mavjud til darajasi, turizm terminlari bo'yicha boshlang'ich bilimlari, raqamli vositalardan foydalanish ko'nikmalari va kasbiy ehtiyojlari aniqlanadi. Diagnostika uchun kirish testi, so'rovnoma, suhbat, qisqa yozma topshiriq yoki raqamli platformadagi boshlang'ich monitoringdan foydalanish mumkin.

2-bosqich. Mazmuni tanlash va tizimlash-tirish - bu bosqichda turizmga oid mavzular tanlanadi: turistik xizmatlar, mehmonxona xo'jaligi, transport, gidlik faoliyati, madaniy meros, sog'lomlashtirish turizmi, ekoturizm, gastronomik turizm, turistik marketing va boshqalar. Har bir mavzu bo'yicha asosiy terminlar ro'yxati shakllantiriladi.

3-bosqich. Lingvistik tayyorlov - tanlangan terminlarning inglizcha shakli, o'zbekcha ekvivalenti, talaffuzi, ta'rifi, so'z birikmalari va grammatik xususiyatlari o'rgatiladi. Bu jarayonda elektron flashcard, audio talaffuz, rasmi lug'at va matching mashqlaridan foydalanish mumkin¹.

4-bosqich. Kontekstual o'rganish - terminlar sohaviy matn, dialog, video, reklama materiali, sayohat dasturi, mehmonxona tavsifi, turistik broshyura yoki gidlik nutqi tarkibida o'rgatiladi. Bu bosqich ICLHE yondashuvining markaziy qismi hisoblanadi.

5-bosqich. Kommunikativ-amaliy qo'llash - talabalar terminlarni og'zaki va yozma nutqda qo'llaydi. Masalan, ular gid sifatida tarixiy obyektни taqdim etadi, sayohat agenti sifatida turpaketni tushuntiradi, mehmonxona xodimi sifatida mijozga xizmat ko'rsatadi yoki turistik reklama matni yaratadi.

6-bosqich. Raqamli loyiha faoliyati - talabalar raqamli vositalar yordamida mini-loyiha tayyorlaydi. Masalan: turistik marshrut yaratish; elektron glossariy tuzish; virtual ekskursiya tayyorlash; Canva orqali turistik broshyura yaratish; Google Maps asosida sayohat yo'nalishini ishlab chiqish; Quizlet yoki Kahoot orqali terminologik test tuzish; video taqdimot tayyorlash.

7-bosqich. Baholash va refleksiya - talabalarning terminologik kompetensiyasi test, loyiha, taqdimot, dialog, case study va portfolio asosida baholanadi. Refleksiya bosqichida talabalar o'z xatolarini tahlil qiladi, qiyin termin-

larni aniqlaydi va keyingi o'rganish strategiyasini belgilaydi². Quyidagi 1-jadvalda an'anaviy yondashuv va ICLHE-raqamli yondashuv o'rtasidagi asosiy farqlar ko'rsatiladi:

Tahlil.

Turizm terminologiyasini o'qitish bo'yicha ilmiy-metodik tahlil shuni ko'rsatadiki, an'anaviy o'qitish amaliyotida terminlar ko'pincha alohida leksik birlik sifatida beriladi. Talabalar terminning tarjimasini yodlaydi, ta'rifini o'rganadi va test orqali bilimni tekshiradi. Bunday yondashuv dastlabki leksik bilimni shakllantirishda ma'lum natija bersada, terminlarni real kasbiy vaziyatlarda qo'llash malakasini yetarli darajada rivojlantirmaydi³. Masalan, "health tourism" terminini faqat "sog'lomlashtirish turizmi" deb tarjima qilish talabani ushbu tushunchani to'liq o'zlashtirganini anglatmaydi. Talaba bu terminning wellness tourism va medical tourism bilan bog'liqligini, uning turistik motivatsiya, xizmat turi, mijoz ehtiyoji va turpaket mazmuni-dagi funksiyasini tushunishi zarur. Demak, termini o'zlashtirish — bu uning tarjimasini bilish emas, balki uni kasbiy-kommunikativ maydonda anglash va qo'llashdir. ICLHE yondashuvi aynan shu muammoni bartaraf etishga xizmat qiladi. Chunki bu yondashuvda terminlar sohaviy mazmun bilan birgalikda o'rgatiladi. Talaba turizm terminini kasbiy jarayon, xizmat ko'rsatish vaziyati, madaniy obyekt, mijoz ehtiyoji yoki turistik mahsulot kontekstida anglaydi. Natijada terminologik bilim funksional xarakter kasb etadi. Raqamli texnologiyalar esa ushbu jarayonni yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Masalan, "heritage site" terminini o'rgatishda elektron platformada quyidagi elementlar birlashtirilishi mumkin: terminning inglizcha shakli; o'zbekcha ekvivalenti; qisqa ta'rif; rasm yoki video; real obyekt misoli; audio talaffuz; matching topshiriq'i; scenario-based savol; yakuniy test; talabani natijasi bo'yicha avtomatik tahlil.

Bunday kompleks yondashuv talabani terminni ko'rish, eshitish, tushunish, qo'llash va

² Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education, 2007

³ Jalolov J. J. Chet til o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2012; G'ulomov A., Qodirov M. Ona tili o'qitish metodikasi. Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.

¹ Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-centred Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

1-jadval. An'anaviy yondashuv va ICLHE-raqamli yondashuv o'rtasidagi asosiy farqlar

№	Mezon	An'anaviy yondashuv	ICLHE va raqamli texnologiyalar integratsiyasi
1	Terminlarni o'rgatish shakli	Tarjima va yodlash	Kontekst, vaziyat va kasbiy mazmun asosida o'rgatish
2	Talaba roli	Passiv qabul qiluvchi	Faol ishtirokchi, tahlilchi, ijodkor
3	O'qituvchi roli	Axborot beruvchi	Yo'naltiruvchi, fasilitator, metodik dizayner
4	Topshiriqlar turi	Reproduktiv mashqlar	Interaktiv, vaziyatli, loyiha va kommunikativ topshiriqlar
5	Baholash	Termin ma'nosini bilish	Terminlarni tushunish, qo'llash, izohlash va kasbiy vaziyatda ishlatish
6	Terminlarni o'rgatish shakli	Tarjima va yodlash	Kontekst, vaziyat va kasbiy mazmun asosida o'rgatish

mustahkamlash jarayonlarini birlashtiradi¹. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, ICLHE yondashuvi va raqamli texnologiyalar integratsiyasi quyidagi metodik natijalarga erishishga yordam beradi:

1. Turizm terminlarini kontekstual o'zlashtirish ta'minlanadi.
2. Talabalarning kasbiy ingliz tilida muloqot qilish qobiliyati rivojlanadi.
3. Terminologik birliklar real xizmat ko'rsatish vaziyatlari bilan bog'lanadi.
4. Raqamli savodxonlik va til kompetensiyasi birgalikda shakllanadi.
5. Mustaqil ta'lim va o'z-o'zini baholash imkoniyati kengayadi.
6. Baholash jarayoni kompetensiyaviy xarakter kasb etadi.
7. Talabalarning o'quv motivatsiyasi ortadi.
8. Terminlarni o'zlashtirish jarayoni vizual, interaktiv va amaliy tus oladi.

Shu bilan birga, mazkur yondashuvni amaliyotga tatbiq etishda muayyan shart-sharoitlar talab etiladi. Avvalo, o'qituvchi ICLHE yondashuvining mohiyatini tushunishi, turizm sohasi mazmunidan xabardor bo'lishi va raqamli vositalardan metodik maqsadda foydalana olishi kerak. Ikkinchidan, o'quv materiallari tizimli ravishda ishlab chiqilishi lozim. Uchinchidan, terminologik minimum aniq belgilanishi zarur. To'rtinchidan, raqamli platformalarda topshiriqlar oddiy test shaklida emas, balki kontekstual va kommunikativ faoliyatga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Xulosa.

Turizm ta'limida ingliz tilidagi sohaviy terminlarni o'qitish zamonaviy oliy ta'limning dolzarb metodik masalalaridan biridir. Chunki turizm sohasi xalqaro kommunikatsiya, xizmat ko'rsatish, madaniyatlararo muloqot, raqamli marketing, mehmonxona biznesi, gidlik faoliyati va global

turistik harakatlar bilan bevosita bog'liq. Shu sababli turizm yo'nalishi talabalarida terminologik kompetensiyani shakllantirish ularning kasbiy tayyorgarligi, kommunikativ salohiyati va mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Maqolada olib borilgan nazariy-metodik tahlil shuni ko'rsatadiki, ICLHE yondashuvi turizm terminologiyasini o'qitishda samarali ilmiy-metodik asos bo'la oladi. Chunki ushbu yondashuv kasbiy mazmun va tilni integratsiyalab o'qitishga asoslanadi. Natijada terminlar alohida lug'aviy birlik sifatida emas, balki kasbiy mazmunni anglash, izohlash, kommunikativ vaziyatda qo'llash va professional faoliyatda foydalanish vositasi sifatida o'rgatiladi.

Raqamli texnologiyalar esa ICLHE yondashuvining amaliy samaradorligini oshiradi. Elektron platformalar, multimedia materiallari, interaktiv testlar, virtual ekskursiyalar, gamifikatsiya elementlari, onlayn glossariylar va raqamli loyiha topshiriqlari talabalarning terminlarni vizual, kontekstual, mustaqil va interaktiv tarzda o'zlashtirishiga imkon beradi. Bu esa terminologik kompetensiyaning kognitiv, lingvistik, kommunikativ, kasbiy-pragmatik, madaniyatlararo va raqamli komponentlarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi **ilmiy-metodik xulosalarga** kelish mumkin:

1. Turizm terminologiyasini o'qitishda ICLHE yondashuvi terminlarni kasbiy mazmun bilan bog'liq holda o'zlashtirishga yordam beradi.
2. Raqamli texnologiyalar terminlarni o'rgatish jarayonini vizual, interaktiv, moslashuvchan va natijador shaklda tashkil etadi.
3. Terminologik kompetensiya faqat termin ma'nosini bilish emas, balki uni kasbiy vaziyatda to'g'ri qo'llash qobiliyatidir.
4. ICLHE va raqamli texnologiyalar integratsiyasi turizm yo'nalishi talabalarining kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda muhim lingvodidaktik mexanizm hisoblanadi.

¹ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge: Cambridge University Press, 2001; Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education, 2007

5. Turizm terminlarini o'qitishda case study, role-play, scenario-based tasks, digital projects va interaktiv testlardan foydalanish metodik jihatdan samaralidir.

6. Baholash jarayonida reproduktiv testlar bilan cheklanmasdan, kontekstual, kommunikativ va ijodiy topshiriqlardan foydalanish zarur.

7. Mazkur yondashuv talabalarning mustaqil ta'lim ko'nikmasi, raqamli savodxonligi, kasbiy nutqi va terminologik tafakkurini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, turizm ta'limida ICLHE yondashuvi va raqamli texnologiyalar integratsiyasi asosida terminologik kompetensiyani shakllantirish zamonaviy lingvodidaktika, kasbiy yo'naltirilgan chet tili ta'limi va raqamli pedagogika talablariga to'liq mos keladi. Ushbu yondashuv talabalarning ingliz tilidagi sohaviy terminlarni chuqur, kontekstual va amaliy o'zlashtirishiga, shuningdek, ularni real kasbiy faoliyatda samarali qo'llashiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
2. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-centred Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
3. Wilkinson R. Integrating Content and Language: Meeting the Challenge of a Multilingual Higher Education. Maastricht: Universitaire Pers Maastricht, 2004.
4. Wilkinson R., Zegers V. Researching Content and Language Integration in Higher Education. Maastricht: Maastricht University Language Centre, 2007.
5. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
6. World Tourism Organization. International Recommendations for Tourism Statistics. Madrid: UNWTO, 2008;
7. Richards G. Cultural Tourism in Europe. Wallingford: CAB International, 1996.
8. Beatty K. Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning. London: Routledge, 2010;
9. Fortanet-Gómez I. CLIL in Higher Education: Towards a Multilingual Language Policy. Bristol: Multilingual Matters, 2013.
10. Dafouz E., Smit U. ROAD-MAPPING English Medium Education in the Internationalised University. Cham: Palgrave Macmillan, 2020.
11. Wilkinson R., Walsh M. L. Integrating Content and Language in Higher Education: From Theory to Practice. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2015.
12. Nation I. S. P. Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
13. Dudeney G., Hockly N. How to Teach English with Technology. Harlow: Pearson Education, 2007.
14. Mishan F., Timmis I. Materials Development for TESOL. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2015.
15. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
16. Prensky M. Digital Game-Based Learning. New York: McGraw-Hill, 2001.
17. Jalolov J. J. Chet til o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2012; G'ulomov A., Qodirov M. Ona tili o'qitish metodikasi. Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.
18. Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education, 2007